

CÀPSULA: BARNAHUS, LA CASA QUE PROTEGEIX ELS INFANTS

DIA I HORA: Dijous, 7 d'abril de 2022, a les 18h

ESPAI: Plataforma virtual del CEESC

PONENT:

- **Emilie Rivas**, responsable de polítiques d'infància de Save the Children

CONDUEIX L'ACTIVITAT:

- **Pep Guasch**, tècnic de participació, universitats i projectes del CEESC.

RELATORA: Alba Blancafort Tantiñà

Aquesta Càpsula correspon a una col·laboració amb Save the Children sobre el seu projecte Barnahus, el qual es crea a partir de l'increment de denúncies sobre violències de naturalesa sexual contra infants i adolescents. Emile Rivas, responsable de polítiques d'infància de Save the Children, exposa la tasca de Barnahus -"Casa dels infants" en islandès- el qual és un sistema de protecció per a tot infant i adolescent davant de l'inici d'un procés judicial i/o com a recurs de suport per a institucions que detectin aquest tipus de problemàtiques.

La principal problemàtica sobre la qual incideix Barnahus és sobre el sistema judicial que exposa l'infant i l'adolescent -menor d'edat- a situacions que vulneren o perjudiquen la seva futura recuperació. Per contra, el model procura per als infants i adolescents la no revictimització, treballa des de les seves declaracions oficials, realitza un acompanyament durant els processos i els ajuda en la seva recuperació.

Catalunya, País Basc i València ja s'han aventurat a treballar mitjançant aquest recurs. La ponent de la Càpsula és també promotora del projecte iniciat a Tarragona, i l'hem convidat perquè ens proporcioni més informació sobre aquest projecte innovador i que ens apropi a veure com s'hi treballa, quins professionals tenen presència en aquesta fase de prevenció i quins són els resultats observats fins al moment, entre molts d'altres temes.

Es tracta d'una Càpsula oberta a l'interès de qualsevol professional, amb la idea de conèixer com pot l'àmbit social -i els seus professionals- treure profit d'un recurs d'aquestes característiques.

IDEES CLAU:

protecció a la infància, violència sexual infantil, víctima, agressor, sistema judicial, acompanyament, multidisciplinarietat, seguretat, relat de l'infant

CITES A DESTACAR:

- “La víctima no sembla una víctima i un agressor que no sembla un agressor.” *Emilie Rivas*
- “Bragi Gudbransson sempre recorda que l'abús sexual infantil és un delictes únic perquè els nens i les nenes són víctimes dobles, perquè, per una banda, són objectes de l'abús, i, per altra banda, són testimonis del delictes sobre el qual en relaten els fets. I això fa que la declaració que fan davant la policia o jutge sigui molt complicada.” *Emilie Rivas*
- “Cada cop que li preguntem a l'infant sobre què li ha passat li fem mal. Moltes vegades no li sabem preguntar.” *Emilie Rivas*
- “Agrupar en un mateix espai, en un mateix sostre, tots els recursos que intervenen en abusos sexuals i de violència.” *Emilie Rivas*
- “Fomentar el relat de l'infant, que és fonamental per identificar i investigar sobre l'abús, per investigacions policials, criminals, salut i protecció.” *Emilie Rivas*

REFLEXIONS DE LES PARTICIPANTS:

Iniciem la Càpsula amb una introducció d'Emilie Rivas respecte a la tasca que elaboren des de Save the Children, des d'on impulsen i donen incidència política a Barnhaus, el model que vetlla per la protecció dels infants que han patit abusos o violència de naturalesa sexual. Per mitjà d'una presentació, la ponent explica la problemàtica de l'abús sexual infantil, del qual deixa palès que la meitat de les víctimes de violència sexual són infants, malgrat que la majoria dels casos no són denunciats. A més, 1 de cada 5 adults afirmen haver patit violència sexual a la seva infància. Es tracta, doncs, d'un fenomen que forma part d'un tema tabú on les víctimes són silencioses tenint en compte que la majoria dels agressors es troben dins l'entorn de l'infant, tenint present també que la violència no sol ser física. Això suposa que es tracti d'una situació de maltractament invisibilitzat, ja que els adults no solen creure els infants i l'agressor s'encarrega també que la situació passi desapercebuda.

Malgrat ser una problemàtica tan específica i extensa, el sistema vigent no està adaptat a les necessitats de les víctimes infantils, sinó que promou el fet que l'infant hagi d'explicar constantment la història de maltractament per mitjà de diversos professionals com a única prova amb la qual compten. La repetició i la falta de recursos pel fet de tractar aquests casos suposa, per la víctima,

que el trauma no es tracti i, per tant, que s'alenteixi la superació. A més, els infants també s'enfronten a diversos mesos o anys pel mig esperant el judici oral, fet que tampoc millora les seves condicions i, finalment, hi ha una manca de serveis mèdics i terapèutics apropiats l'accés als quals, sovint, no apareix fins que s'ha celebrat el judici oral.

Enfront de la necessitat evident d'un canvi de model és on se situa el naixement de Barnahus, un projecte europeu situat dins de Children Advocacy Centers, a Europa. El Barnahus consta d'equips multidisciplinaris de professionals especialitzats a tractar els abusos infantils en un mateix espai, una casa, on es reuneixen tots els recursos necessaris. El 1998 neix la primera Barnahus a Islàndia. El creador d'aquest model és en Bragi Gudbranson, el qual treballa els drets dels infants des de les Nacions Unides i des d'on impulsa el model a escala mundial. L'aspecte principal d'aquest model és que la víctima exposa el seu testimoni un cop, com a molt dos, i queda enregistrat tant per una gravadora com per càmeres en un espai sense elements distorsionadors per a l'infant, de forma que, a l'altra banda, s'hi situen els professionals escoltant el testimoni. Aquest equip de professional consta de membres del cos policial, de serveis socials, d'un jutge, d'un fiscal, de professionals de la salut, etc. Es fonamenta el relat de l'infant, des d'on és essencial garantir-ne la seguretat, brindar l'assistència del nen o nena víctima, la seva recuperació física i una investigació del delictes.

Les bases de la justícia es basen en el dret de l'acusat, la presumpció de defensa, el judici just i el dret a defensar-se, de forma que Barnahus millora les garanties per a l'infant, determina la innocència o culpabilitat de l'acusat i, en el cas de ser comprovada la culpabilitat, castiga l'agressor. Seguint l'itinerari de l'escolta de Jorge Cardona és necessari preparar l'infant per tal que se senti còmode per mitjà de confiança i vincle; elaborar una audiència adaptada i amigable pel que fa a l'entorn professional que escoltarà el seu testimoni i el treballarà i, finalment, informar els infants de tots els resultats. El model Barnahus es tracta, doncs, d'un model on és el sistema que s'adapta a l'infant i no al contrari.. A més, s'ha demostrat que el sistema Barnahus funciona: s'han duplicat les investigacions, les notificacions i les condemnes.

Seguidament, exposarem diferents Barnahus que s'han implementat o s'estan implementant a diversos països. Cal tenir present que es tracta d'un model viu i flexible que s'adapta als diferents contextos dels països pertinents. El que sí que es repeteix en tots els casos és la seva localització, ja que està allunyada d'institucions tant policials com mèdiques i d'un espai agradable, verd i amb moltes comoditats al seu interior per afavorir en tot moment el procés.

En primer lloc, exposem el cas d'Islàndia, on se situa una casa on hi treballen vuit professionals fixes, quatre treballadores socials i quatre psicòlogues, una d'elles coordinadora, i on ofereixen diferents serveis. El més destacable del Barnahus islandès és que es realitza una entrevista exploratòria abans de qualsevol sospita, on, si observen els indicis d'abús sexual, a l'infant se li fa una prova preconstituïda, és a dir, una entrevista forense. A part d'això, s'elabora un examen mèdic, orientació, suport a la família, avaluació psicològica de l'infant i tractament psicològic.

El següent cas és el de Suècia, creat el 2005, on hi ha trenta cases Barnahus, però el seu funcionament varia segons les municipalitats, com ara Linköping o Estocolm. La principal diferència amb Islàndia o Catalunya, com veurem a continuació, és que no s'elabora una prova constituïda, sinó que es fa una declaració policial gravada per mitjà d'un policia format en entrevista forense que té validesa jurídica pel judici oral. A més, també atenen a totes les formes de violència, tenint en compte el marc jurídic suec.

Finalment, mostra el cas de Tarragona, on s'hi situa el primer projecte pilot de Barnahus d'Espanya, liderat per la Direcció General d'Infància i creat el juny del 2020, avui dia avaluat per Ivàlua. S'ha afirmat que, des de la seva existència, se n'han triplicat les notificacions. Consta d'una coordinació entre els Departaments de Treball i Afers Socials i Famílies (actual Drets Socials), Interior, Justícia i Salut. El model espanyol està molt basat en el danès, en el qual Emlie exposa que s'elabora una entrevista exploratòria conjuntament amb la fiscalia per a recollir els indicis, així com una exploració medicoforense i una únicament mèdica. Els professionals fixos són set, una coordinadora, tres treballadors socials i tres psicòlogues. A més, hi ha la previsió que s'instaurin fins a tretze Barnahus a tot Catalunya. Destaquem també que el model segueix la Llei Orgànica de Protecció Integral de la Infància i Adolescència enfront la Violència a Espanya, la qual defensa una atenció integral i un entorn amigable, la prevenció i educació afectiva i sexual, la formació dels professionals, els jutges especialitzats, una prova preconstituïda, canals de denúncia adaptats, l'obligació de denunciar i, per acabar, els serveis socials i l'autoritat pública. Finalment, el model té diferents reptes que ha d'assumir, com ara la formació dels especialistes, el fet de poder fer front a una prova única, poder construir les Barnahus en un entorn amigable, la col·laboració entre diversos àmbits i, finalment, una avaluació periòdica del model.

Ja acabada l'exposició de l'Emile, al torn de preguntes s'han suscitat algunes preocupacions respecte a la figura nul·la de l'educador social en el model Barnahus, tenint en compte que dins la socioeducació hi ha molts professionals que es dediquen a l'atenció primària i, concretament, als casos d'abusos sexuals a menors. La ponent explica que és necessari que es trobi el lloc de l'educador social dins d'aquest model, sobretot amb la futura inversió en Barnahus a Catalunya, i també afirma que, als països esmentats, la separació entre treballador social i educador social no és tan visible com al context espanyol.

CONCLUSIONS:

Barnahus és un model innovador que es basa en la flexibilitat, adaptació i mobilitat dels contextos on s'aplica. El model busca donar resposta, protecció, acompanyament i ajut als infants que són víctimes d'abús sexual, davant d'un sistema jurídic que, per contra, no ha donat suport als infants que es troben en aquestes situacions.

Les evidències sobre el seu funcionament, basades en casos on ha estat aplicat, com ara a Islàndia, Suècia o Dinamarca, mostren que l'equip multidisciplinari amb els recursos i serveis pertinents són essencials per a tractar les situacions d'abús i de violència sexual infantil.

PER SABER-NE MÉS...

- [Vídeo de la Càpsula](#)
- [El model Barnahus de Save the Children](#)

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

Abril 2022

Barcelona
Aragó, 141-143, 4a
08015 Barcelona
934 521 008
ceesc@ceesc.cat

Girona
Ibèria, 4
17005 Girona
972 249 276
girona@ceesc.cat

Lleida
Rambla Ferran, 32
25007 Lleida
973 289 434
lleida@ceesc.cat

Camp de Tarragona
Pau Claris, 2
43005 Tarragona
977 104 081
tarragona@ceesc.cat

Terres de l'Ebre
Ramon Berenguer IV, 11
43500 Tortosa
935 183 054
terresdelebre@ceesc.cat

www.ceesc.cat

